EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus

13.2.2024
SM/MMO

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Mukana tilaisuudessa

Mari Hämäläinen
neuvotteleva virkamies
p. 0295 488 541
mari.hamalainen@gov.fi

Sanna Montin
johtava asiantuntija
p. 0295 488 314
sanna.montin@gov.fi

Saila Heinikoski
erityisasiantuntija
p. 0295 488 619
saila.heinikoski@gov.fi

Berit Kiuru
johtava asiantuntija
p. 0295 488 283
berit.kiuru@gov.fi

Jani Järäinen
yksikön päällikkö, Rajavartiolaitos
p. 0295 421 131
jani.jarainen@raja.fi

Mihin pakti vaikuttaa?

- Hallitaan ja ennakoidaan paremmin maahanmuuttovirtoja ja järjestelmän toimintaa
- Tuotetaan ja jaetaan tarkempi tieto saapuneista, oleskelevista ja lähteneistä EU:ssa
- Vähennetään lähtökohtaisesti rikollisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia
- Arvioidaan etukäteisesti, kuinka todennäköisesti henkilö voi saada turvapaikan
- Tunnistetaan hakijat paremmin ja ohjataan heidät oikeaan prosessiin (ml. paluut)
- Löydetään henkilöt, jotka ovat potentiaalisia turvallisuusuhkia
- Määritetään yhteisvastuu, joka on velvoittavaa mutta jättää jäsenmaalle vapauden valita sen keinot

  → tehokas tapa lisätä eturintamamaiden sitoutumista tulijoiden tehokkaampaan rekisteröintiin

  → tehostaa järjestelmän kokonaishallintaa ja estää hakijoiden edelleen liikkumista

3 vuoden 2020 ehdotusta

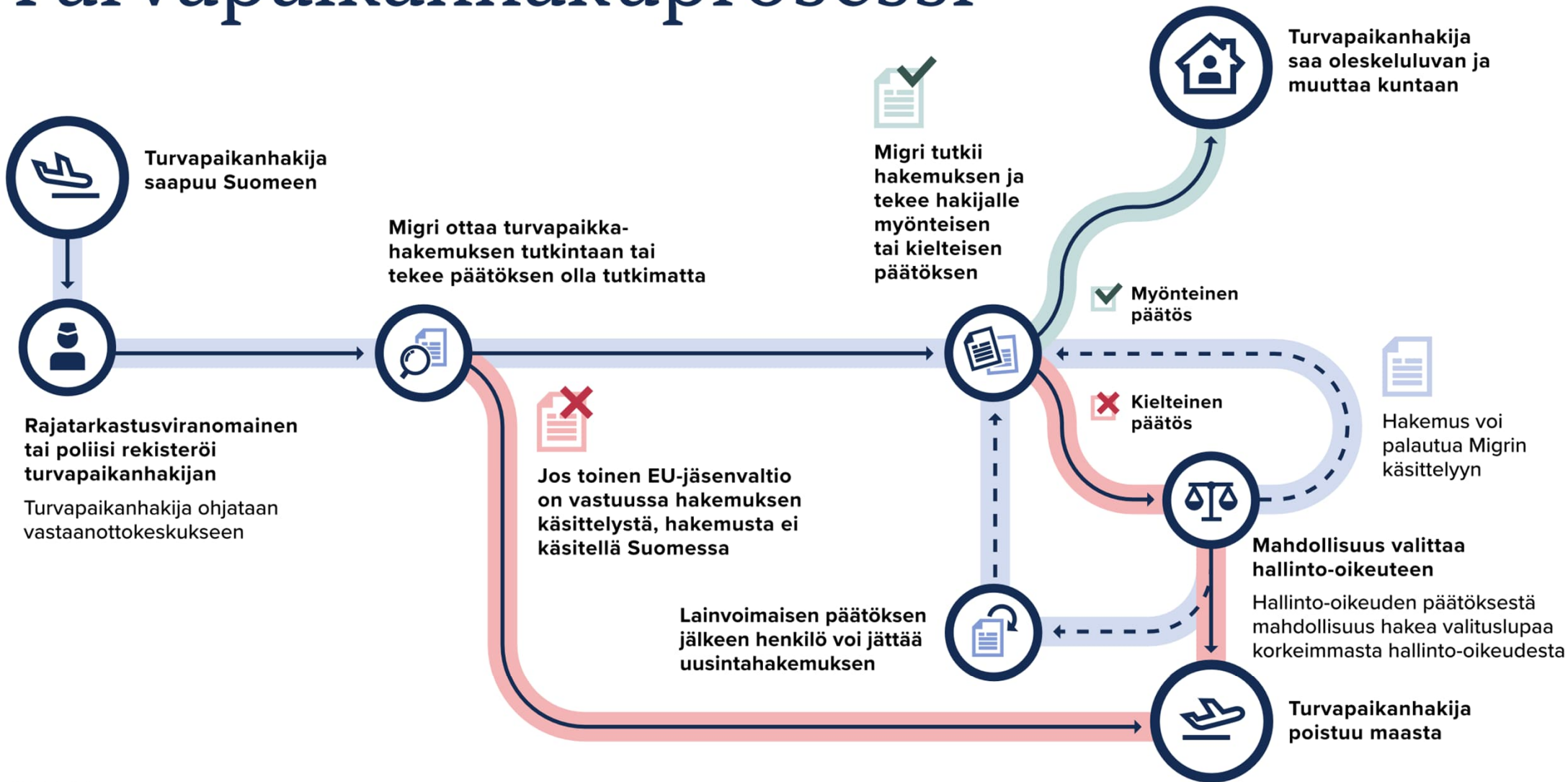
- Muuttoliikkeen hallinnan asetus (AMMR) → korvasi Dublin-asetusehdotuksen
- Säädös kriisi- ja force majeure -tilanteiden toimista
- Säädökset seulontatoimista ulkorajalla ja tietojärjestelmäpääsystä
- Turvapaikkamenettelyasetus (APR)
- Eurodac-tietojärjestelmää koskeva asetus

2 vuonna 2020 muutettua ehdotusta

- Vastaanottodirektiivi
- Määritelmäasetus
- Uudelleensijoittamista ja humanitaarista maahanpääsyä koskeva asetus
- Eurooppalaista turvapaikkavirastoa koskeva asetus
- Paluudirektiivi

Vuosina 2016/2018 annetut ehdotukset

Turvapaikanhakuprosessi



Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Seulonta-asetus

- Seulontamenettely tulee kohdistaa kolmannen maan kansalaisiin, jotka ovat

1) ylittäneet ulkorajan luvatta
2) saapuneet alueelle meripelastustehtävän jälkeen
3) hakeneet turvapaikkaa rajanylityspaikalla eivätkä täytä maahantulon edellytyksiä tai
4) tavattu oleskelemassa alueen sisällä laittomasti eivätkä ole olleet vielä seulonnan kohteena

- Henkilön liikkumista voidaan rajoittaa kansallisen lainsäädännön perusteella

- Prosessin enimmäiskesto:
  - 7 vrk henkilöillä, jotka kohdataan ulkorajalla tai saapuvat maahan meripelastustehtävän jälkeen
  - 3 vrk alueen sisällä kohdattujen osalta

Menettelyasetus

- Tarkoituksena tehostaa erityisesti sellaisten unionin ulkorajoilla tehtyjen turvapaikkahakemusten käsittelyä, joiden perusteella todennäköisyys saada kansainvälistä suojelua on vähäinen

- Perusteettomien hakemusten tehokas tutkinta ja kielteisen päätöksen saaneiden nopea ohjaaminen paluuprosessiin mahdollistaa myös sen, että suojelua tarvitseville voidaan sitä tehokkaasti myöntää
  - Samalla ehkäistään hakijoiden luvatonta edelleen liikkumista

- Sisältää pakollisen rajamenettelyn, joka oli Suomelle neuvotteluissa tärkeä

- Muita menettelyasetuksen vaikutuksia Suomelle on mm. käsittelyaikojen lyheneminen

Rajamenettely

Priorisoidut hakemukset: lapsiperheet ja henkilöt, joiden palautuksen onnistuminen todennäköisempää

Järjestettävä perusoikeus-monitorointi



Hakemus käsitellään normaalissa prosessissa

- Lääkärin hoitoa vaativat
- Yksintulleet alaikäiset pl. turvauhat
- Hakija on haavoittuvassa asemassa eikä hänelle voida rajamenettelyssä tarjota hänen tarvitsemiaan tukitoimia ja erityisiä vastaanotto-olosuhteita
- Hakijan ollessa säilössä, säilöönotto-olosuhteet eivät vastaa vastaanottodirektiiviä

Hakemus käsitellään rajamenettelyssä

- Hakijalla ei vaikuta olevan tarvetta kansainväliselle suojelulle (alkuperämaan kansalaisten hakemuksista hyväksytty alle 20 %)
- Hakija muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle
- Hakija erehdyttää viranomaisia

Hakijalla on normaaliin tapaan oikeus mm. tulkkaukseen ja oikeusapuun

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Hallinta-asetus

- Hallinta-asetukseen sisältyvät säännökset kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämisestä sekä yhteisvastuusta
- Vastuun määrittämisen osalta sääntely perustuu ns. Dublin-asetukseen muutoksin. Vastuu voi hierarkian mukaan perustua esim.:
  - Jäsenvaltiossa oleskelevat perheenjäsenet
  - Umpeutunut oleskelulupa (3 v) tai viisumi (18 kk)
  - Tutkinto (vähintään 1 vuosi viimeisen 6 vuoden aikana)
  - Tullut laittomasti maahan (20 kk aikana, SAR-tapaukset 12 kk)
- Jäsenvaltiot ovat velvollisia osallistumaan yhteisvastuutoimiin, itse valitsemillaan keinoilla:
  - Sisäiset siirrot
  - Rahallinen tuki
  - Muut keinot, kuten materiaali/asiantuntijatuki

Yhteisvastuu muuttopaineessa

Komissiolta vuosittain:
- **kertomus** (European Asylum and Migration Report)
- **täytäntöönpanopäätös**, jolla määritetään jäsenvaltion olevan muuttopaineen alla (myös jäsenvaltio voi tehdä pyynnön)

Komission ehdotus neuvoston täytäntöön-panopäätökseksi, jolla perustetaan yhteis-vastuureservi (Solidarity Pool)

Neuvoston täytäntöön-panosäädös käynnistää yhteisvastuutoimet



Tukitoimet

SISÄISET SIIRROT ja **RAHALLINEN TUKI** ja **MUUT TOIMET**

Institutionaalinen rakenne



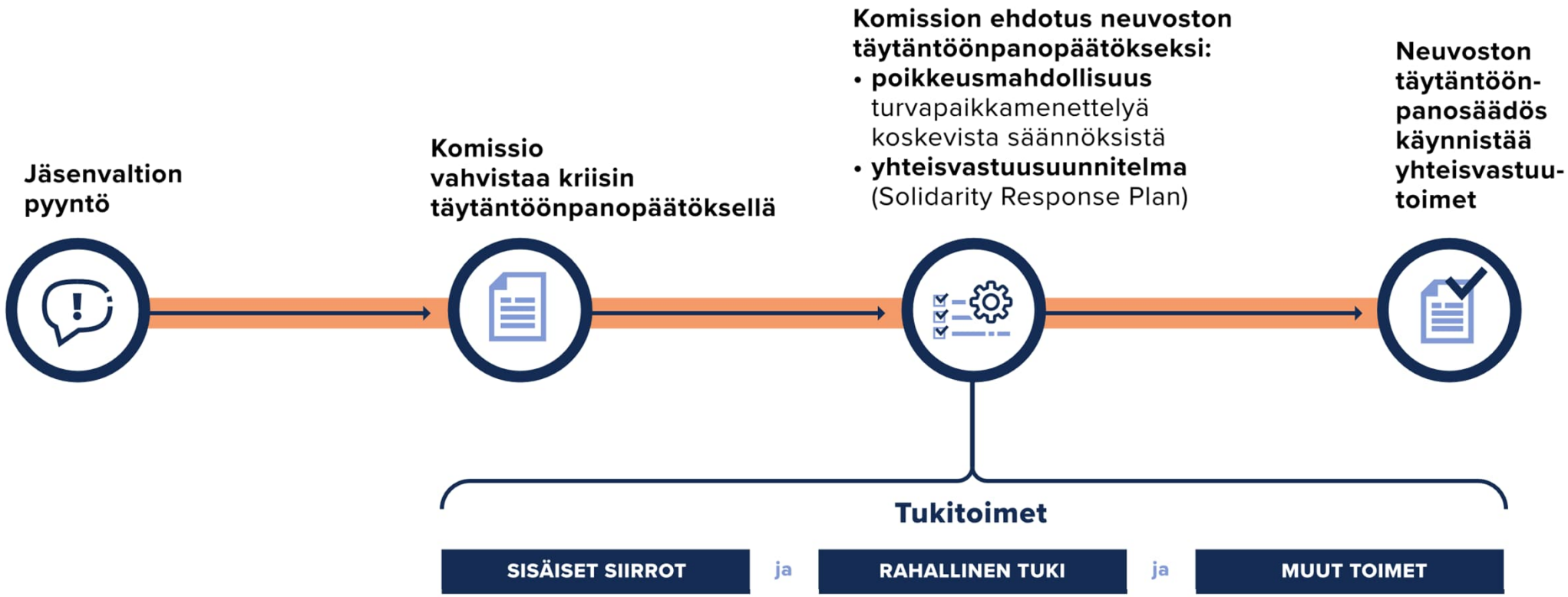
Viiteavain
a) väkiluku (painotus 50 %);
b) yhteenlaskettu BKT (painotus 50 %)

Kriisiasetus

- Kriisiasetus mahdollistaa sen, että tietyissä asetuksessa määritellyissä tilanteissa (laajamittainen maahantulo, välineellistäminen, force majeure) jäsenvaltio voi pyytää komissiolta tilanteensa arviointia ja mahdollisuutta poiketa tietyistä unionin säädöksistä ja/tai pyytää yhteisvastuutoimia tilanteensa helpottamiseksi
- Neuvosto päättää asiasta

- Jäsenvaltiolla voi tapauskohtaisesti olla oikeus:
  - pidentää hakemusten rekisteröintiaikaa
  - pidentää rajamenettelyn kestoa ja laajentaa sen soveltamisalaa
  - pidentää vastuunmäärittämistä ja siirtoja koskevia määräaikoja
  - olla ottamasta vastaan vastuunmäärittämisen perusteella sille kuuluvia hakijoita

Kriisitilanne



Pakti ja välineellistäminen

- Kriisiasetukseen sisältyvä välineellistämistä koskeva sääntely kokonaan uutta
- Välineellistämistilanteissa olisi poikkeuksellisesti mahdollista tutkia kaikki hakemukset rajamenettelyssä ja pidentää menettelyn määräaikoja
- Rajamenettelyyn ohjaamisen myötä kansainvälisen suojelun hakijoiden liikkumisvapautta voidaan rajoittaa
- Pyyntö asetuksen mahdollistamien poikkeusten soveltamiseen esitetään komissiolle, joka tekee neuvostolle ehdotuksen täytäntöönpanopäätökseksi

  →neuvosto päättää asiasta



Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi